

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460526

14. De Clericis pugnantis in duello.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61800)

TITULUS XIV.
De Clericis pugnantibus in
duello.

SUMMARIUM.

1. *Duellum quid nominis?* 2. *Quid rei?* 3. 4. *Quotumplex?* 5. 6. 7. *An, & quando sit licitum?* 8. 9. *Quinam ad duellum concurrant?*
10. *Disque 14. adducuntur requisita duelli.* 15. *assignatur duelli finis.* 16. *& seqq. Recensentur poena duellantium.*

§. I.

1 **D**uellum quasi duorum bellum dicitur, & latius quidem quodcumque duarum partium, strictè verò, & in sensu hujus rubricæ denotat singulare certamen duorum, quod græcè *monomachia* appellatur in *c. monomachiam. 22. causâ 2. q. 5.*

§. II.

2 **D**efinitur duellum, quòd sit singularis pugna duorum inter se ex condicito suscepta. *Hottiens. b. r. n. 1.*

§. III.

3 **D**ividitur duellum I. in privatum, & solenne. Privatum est, quod fit absque solennitatibus ex condicito tamen. & statuto tempore, ac loco opportuno. Solenne, quod fit servatâ certâ formâ, & ordine, habitâ loci securitate (*campum francum* vulgò vocant) assistentibus *Patrinis*, seu *Secundantibus*, ut nuncupant, aliisque provocatoriis solennitatibus præmissis. *Desselius h. s. erorem. 2.*

4 **D**ividitur duellum in judiciale, & extrajudiciale. Judiciale est, quod in causis controversis, maximè criminalibus, plenis deficientibus probationibus, litigatores eò pacto ineunt, ut victor eo in duello suam intentionem eâ ipsâ victoriâ probare censetur. Atque hoc Veteribus venit nomine *Kampff*, & *Kampff-Recht*; nigròque lapillo notatur in *c. 2. b. r. & c. 1. & 2. de Purgat. vulg.* Extrajudiciale est, quo spectâ judiciorum, &

Magistratûs auctoritate multi suæ iræ, ambitioni, vindictæ, & affectibus fræna laxant, & plerumque pro honore adferendo, aliave injuriâ, vel contumeliâ qualicumque depellendâ, aut eradendâ privato ausu, ac temeritate furiosè decertant. *Gonzal. in c. 2. n. 8. b. r.*

§. IV.

Causa efficiens duelli est vel remota, vel proxima.

Remota est jus tam Divinum, quàm humanum: quacumq; enim ex causa duellum ineatur, non tantum jure Canonico, ac Civili sub gravissimis pœnis, sed etiam jure naturali prohibitum est ac illicitum. *c. monomachiam. 22. causâ 2. quest. 5.* sine dubio ideo: quia duellum non solum præsens periculum, sed directam quoque intentionem nocendi, & proximum occidendi, aut vulnerandi involvit, atque ut Trident. *sess. 25. de Reform. c. 19.* loquitur, detestabilis duellorum usus fabricante diabolo introductus est, ut cruentâ corporum morte animarum etiam perniciem lucretur.

Duos tamen casus communiter assignant DD. quibus duellum licitum, permissumque est. *Primus* est, si interesse publicum exigat; ut si duo Belliduces, aut certus militum numerus ex utroque hostili exercitu committantur ad finem dirimendi controversiam Principum, & belli longioris calamitates evitandi. Sic David singulare certamen inivit cum Goliath. *1. Reg. 17.* Marcus Valerius Gallum duello vicit, à corvo adjutus, unde *Corvinus* nominatus. *Livius lib. 3. cap. 2.* Ochs contra Cardusios militans Barbarum provocantem dejecit. *Justin. lib. 10.* Eduardus III. Angliæ, & Franciæ Rex provocavit Philippum VI. Valerium: Fanciscus Galliæ Rex Carolum V. Imperatorem: Carolus Sueciæ Rex Christianum IV. Regem Daniæ: Carolus Ludovicus Elector Rheni Comitem Turenium. Extratalem casum: verò nec militibus duella sunt permissa, utut Bellidux licentiam dederit, ut

con-

constat ex Bulla Clementis VIII. quæ incipit. *Illius vices. Zoëf. b. tit. num. 6. Layman in Theol. mor. lib. 3. tit. 3. p. 3. cap. 5. num. 3.*

7 *Alter casus iusti duelli est, si provocatus ob defensionem vitæ, honoris, vel honorum cum aggressore congregiatur; nec alio præsidio tutus esse, aut periculum declinare possit; veluti si ei in continenti duellum offeratur, & nolenti suscipere, fustes, ictus, aut vulnera intrentur. Quòd si intervallum concedatur, atque ad certum locum, aut diem provocatio fiat, causa, quæ vulgò allegari solet, conservandi honorem, & respectum suum, ordinari non excusat comparentem: tum quia aliò mesiò, mediante scilicet Iudice competente, honorem suum vindicare, aut conservare potest: tum quia licet iudiciò improborum hoc ipsum probrosum putetur, & ignavum, quòd provocatus iudicem accedat, duellumque detrectet, nihilominus, uti aliàs non quovis modo honorem, & reputationem conservare, aut conciliare licitum est, ita neque duellò, quod omnia jura execrantur. P. Engl. h. t. n. 10.*

8 *Causa efficiens proxima duelli sunt duellantes, quorum alter provocans, alter provocatus dici solet: & omnes, qui quoquo modo ad id concurrunt, veluti Principes, & quicumque Domini temporales, qui locum ad monomachiam, seu duellum concedunt: duellantium Patrini, seu secundantes: instigantes, consilium, auxilium, arma, favoremque dantes; item spectatores, qui ex composito ad spectandum duellum comparent, ut præsentia suâ duellantes animosiores reddant; illi, qui in occulto, vel tantùm in transitu conspiciunt duellantes, aut detinentur animò eos dividendi, propriè spectatores non sunt. De his omnibus agit Trident. sess. 25. de Reform. c. 19. & ibi DD.*

§. V.

9 *Objectum duelli sunt corpora duellantium, quæ mortis discrimini objicit. Unde duello*

se committens quasi duplicis homicidii reus sit: proximi, cui vitam eripere laborat; & sui ipsius, dum vitam suam, cuius DEUS arbiter est, forti, & morti exponit.

§. VI.

Forma duelli delimitur à requisitis, quæ duorum sunt generum: quædam duello privato & solenni sunt communia, quædam huic propria.

Inter communia requisita duelli primum est, ut ex actu deliberato ab utraque parte, & ex condicto suscipiatur. Hinc à poenis duelli exculantur, qui occasione rixæ ad provocationem devenerunt, & durante calore iracundiæ nullo intervallo morali intercedente ad aliquem locum idoneum se conferunt, ibique digladiantur; siquidem quando provocatio, & pugna ex subito iræ calore procedunt, non sunt duæ, sed una moraliter actio, quæ rixa potius, quàm duellum dicenda est, cum præcipuè principium inspiciendum sit, non finis. Aloyf. Ricc. in prax. rev. for. Eccles. decis. 634. Cæsar. de Panimoll. decis. 144. num. 3. & 4. Barb. ad Trid. d. sess. 25. c. 19. num. 10.

Alterum requisitum commune est designatio certi temporis, & loci, ita ut si condicatur locus duntaxat, vel duntaxat tempus, non sit duellum. Bonacin. de Excommunic. disp. 2. q. 6. punct. 1. n. 14. Quamobrem excommunicationi, aliisque poenis duellantium locus non est, si dum duo rixantur, alter dicat: veni foras; exere gladium; exeamus; exspecta, donec veniam; invito te ad pugnam; tecum pugnabo prima vice, quæ per urbem tibi obviam fuero &c. Tamburin. lib. 6. c. 1. §. 3. n. 12. Jacob. Pignatell. tom. 1. consult. 317. ubi refert, S. Congregationem Concilii in una Segobienf. die 15. Octob. 1644. declarasse, mortuum in ejusmodi rixa sepulturâ Ecclesiasticâ non privari.

Tertiò requiritur tale genus armorum, ac

COR-

confligendi modus, ut duellantibus probabile periculum mortis immineat. Qua de causa si mulieres inter se verbis, aut evulsione capillorum altercentur, aut viri pugnis, virgâ, vel levi baculo congregiantur, duellum non erit, etsi aliquando mors subsequatur. Bonacin. d. *punct. l. n. 11.* Filliuc. *tr. 15. c. 5. q. 5. n. 107.* Interim non solum in illis casibus, ubi duella omnino fatalia, eâque conditione, vel intentione non desistendi, donec alter prostratus jaceat, inita sunt, verum etiam tunc omnes censuræ & pœnæ obtinent, si inter duellantes, & paternos leges positæ sunt de dirimendo certamine, quam primum alteruter vulneratus fuerit, sive sanguinem fuderit, aut si de certo ictuum, vel congressuum numero conventum & cautum sit, prout expressè declaravit Clemens VIII. in cit. Bulla. *Illius vices.*

23 *Quarto* nonnulli ad duellum requirunt, ut pugna re ipsâ subsequatur, adeo ut etsi ambo ad determinatum locum & ad actum propinquum pervenissent, si tamen pugna defacto quacunque ex causa impedita sit, censuras, aliasque pœnas duellantium non incurrant: eod quod verba præsertim in pœnalibus cum effectu sint accipienda. c. *cum super. 23. de Offic. deleg. P. Engl. b. 1. n. 7.* Dian. p. 5. *tr. 14. resol. 102.* Dissentit Tambur. d. 5. 3. n. 15.

24 *Proprium* requisitum duelli solennis in eo consistit, quod habeatur loci securitas: quod literæ provocatoriæ, seu denuntiationis charæulæ (vulgò *chartelli*, *Cartel* dicunt) adversario mittantur: & Patrini, sociique ad id vocentur, ut colligitur ex Bulla Gregorii XIII. quæ incipit: *Ad tollendum.*

§. VII.

25 *Finis* duelli est vel demonstratio veritatis, aut innocentia, vel decisio litis, vel vindicta ob injuriam illatam. Laym. in *Theol. mor. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 5.*

§. VIII.

Effectus duelli sunt pœnæ, quibus duellantium furor, & concurrentium pravitas com-pescitur. Sunt autem variæ.

Jure *Decretalium* si Clericus alicui sponte duellum obtulerit, vel oblatum susceperit, sive victor, sive victus fuerit, de rigore juris est merito deponendus. c. 1. *b. t. &* quando inde cades, aut mutilatio sequitur, incurrit irregularitatem, idque non solum, si in persona propria decertet, sed etiam si per aliam substitutam personam ad duellum compareat, juxta textum, & communem Interpp. in c. 2. *Eod.*

Jure *Tridentini* Imperator, Reges, Duces, 17 Principes, Marchiones, Comites, & quocunque alio nomine Domini temporales, quocumque ad Monomachiam in terris suis inter Christianos concesserint, ipsò factò excommunicantur, suâque jurisdictione, ac dominio excidunt. Illi, qui pugnam commiserunt, & qui eorum patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium honorum suorum proscriptionis, perpetuæ infamiæ pœnam incurrun, & si in ipso conspectu decesserint, perpetuò Ecclesiasticâ sepulturâ carere debent. Demum etiam illi omnes, qui consilium in causa duelli tam in jure, quam factò dederint, aut aliâ quacunque ratione ad id quemquam suaserint, nec non spectatores, excommunicationis ac perpetuæ maledictionis vinculo tenentur, non obstante quocunque privilegio, seu pravâ consuetudine, etiam immemorabili. Ita Trident. *sess. 25. de Reform. c. 19.*

Hanc saluberrimam Tridentinico institutionem Pius V. in Bulla, quæ incipit: *Ea, quæ à Prædecessoribus.* ampliavit, plures pœnas addendo, nempe pœnas criminis læsæ Majestatis, carceris, inhabilitatis ad testamentum faciendum, & similes. Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit: *Ad tollendum.* extendit ad omnes illos, qui ex condicito stacuto

tempore, & in loco convento congressi sunt, etiam si nulli patrini ad id vocati sint, nec loci securitas habita, nec provocatoriae literae praecesserint. Clemens VIII. in Bulla, quae incipit: *Illius vices*, extendit, ut locum habeat ubique terrarum, etiam circa milites, ex privata inimicitia inter se duellantes, eorumque Duces, scilicet duella permittentes. Praeterea excommunicationis absolutionem Sedi Apostolicae reservavit teste Barbof. in c. 1. n. 7. h. t. P. Engl. n. 5.

19 Verum constitutiones, & Bullas hasce in Germania non esse in tanto rigore receptas, notat Laym. d. p. 3. c. 5. n. ult. Quod verum puto saltem quoad poenas temporales, puta proscriptionis, privationis jurisdictionis, & infamiae, & forte etiam quoad reservationem excommunicationis, maxime ubi mors non fuerit secuta.

20 In ambiguo haeret: num vulneratus in duello, si ante mortem poenitentiae signa dederit, & tam a peccatis, quam a censura absolutus fuerit, in loco sacro sepeliendus sit?

Negat Stephan. Gratian. *discept. forens.* c. 411. n. 9. & seqq. ubi n. 13. refert declarationem Cardinalium. Affirmat Fragos. *de Reg. Reipubl. Christ.* p. 1. lib. 1. disp. 2. §. 10. n. 9. ubi testatur ita in praxi servari. Ego referre existimem, an vulneratus in ipso loco duelli, an alibi v. g. ex intervallo domum delatus decesserit? Casu priore verius est, eum a sepultura sacra excludendum esse: quandoquidem privatio sepulturae est specialis poena duellantium, quae non tollitur per poenitentiam, & absolutionem, & adhuc verificatur dispositio Tridentini, ac Bullarum Pontificiarum, quibus sepulturae privantur, qui in ipso conflictu decesserunt. Casu posteriori, quamvis eodem, vel alio die recepta poenitentia mortuus sit, probabilius est, non esse privandum sepulturae: quia licet ex duello mortuus sit, in ipso tamen conflictu, vel duello

non decessit, quod in terminis ad incurrendam poenam privationis sepulturae in Decreto Tridentini, & Bullis allegatis desideratur.

Jure Civili, si alteruter duellantium ceciderit, ratione poenae Criminalistae communiter distinguunt inter provocantem, & provocatum, ut si iste occiderit provocatum, poenam ordinarum legis Corneliae, nempe gladii; ille vero, si provocantem, mitius, & extra ordinem puniendus sit ex ratione: quod ignoscendum sit ei, qui provocatus se ulcisci voluit. l. qui cum major. 14. §. si libertus. ff. de Bon. libert. & quod provocatis semper jura faveant, cum difficillimum sit injuriato, dolorem temperare, arg. l. 4. C. Ad leg. Jul. de Adult. Clar. 5. sent. §. fin. q. 60. n. 18. Gail. 2. Observ. 110. n. 15. Berlich. *Pract. concl.* p. 5. *Concl.* 17. n. 9. Quae distinctio displicet Antonio Matthaeo. *ii. 5. de Sicariis.* c. 3. n. 8.

TITULUS XV.

De Sagittariis.

IN c. un. h. t. ab Innocentio III. sub poena excommunicationis prohibetur ars sagittariorum, & Ballistariorum in bello inter Christianos, & contra Christianos. Erant autem ballistae machinae quaedam, quibus olim saxa, & sagittae majores jaciebantur.

Verum haec in usu esse desierunt, & nunc utimur tormentis bellicis, quae contra Christianos quoque usurpari, jam consuetudo invaluit. Neque horum prodesset prohibitio: cum in bellis instrumenta vel maxime usui esse soleant, quae hostibus sunt perniciosiora. Prohibendum potius esset, si fieri posset, ne Christiani inter se bella gererent.

O

TITU-